

tehniko oz. fiziki in matematični. Prikaz delovanja nekaterih strojev z notranjim izgorevanjem, predvsem starejših tipov motornih žag, ima že sedaj pomembno mesto. Verjamemo, da je treba obiskovalcem prikazati tudi tisti del gozdarske dediščine, ki stroko ne opredeljuje samo kot biološko, temveč tudi kot tehniško kategorijo. Muzealika je lahko pri tej nalogi zelo ustrezno orodje.

Za Tehniški muzej Slovenije predstavlja gozdna učna pot privlačno dodatno obliko ponudbe, za gozdarsko stroko pa dodatno popularizacijsko točko v našem prostoru. Neposredna bližina muzeja predstavlja s stališča zagotavljanja obiskovanosti poti dobro izhodišče, ki ga je treba izkoristiti. Tako kot doslej

bodo vodstva po učni poti izvajali gozdarji, torej dipl. inženirji, inženirji ali vsaj absolventi gozdarstva. Strokovna raven vodenja je vsekakor nujna, če želimo zagotoviti kakovostne informacije.

Neprodukcijske funkcije gozda vse izraziteje pridobivajo veljavo v zavesti in življenju naše družbe. Kljub temu pa les kot gradbeni material ni izgubil pravič svojih imenitnosti. Ravno nasprotno. Lepota in plemenitost lesa za uporabnika preprosto nista dosegljivi brez vrste delovnih postopkov, ki terjajo tehnično znanje in grobo fizično silo. Tudi to dejstvo je treba obiskovalcem ustrezno približati in pojasniti.

Strojni krožki in Demo 99

Nike POGAČNIK*

Eden izmed učinkovitih načinov združevanja kmetov so prav gotovo strojni krožki. Ideja strojnih krožkov je v Sloveniji prisotna že od začetka 80-ih let. Dejansko pa so strojni krožki začeli delovati po letu 1992, ko so bili urejene tudi pravno-upravne osnove za delovanje. Za ureditev delovanja je poskrbela kmetijska svetovalna služba, ustanavljanje in delovanje pa sofinancira Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prebrano. Do konca leta 1998 je bilo ustanovljenih 42 krožkov, ki razen nekaj manjših območij praktično pokrivajo celotno državo. Število krožkov in članstvo v krožkih se povečuje; tako je bilo leta 1994 le 21 krožkov s skupno 944 člani, lani (1998) pa je bilo že 42 krožkov s skupno 4.033 člani. Vsi člani imajo v lasti kar 38.769 ha zemlje. Strojni krožki so teritorialno organizirani in delujejo na vseh področjih dela v kmetijstvu in gozdarstvu. Člani strojnih krožkov nimajo skupne lastnine nad stroji, vendar le nudijo usluge drugim članom. Na žalost Zveza strojnih krožkov Slovenije s sedežem v Novem mestu ne razpolaga s podatki o uporabi različne strojne opreme, tako da ne moremo ugotoviti količine storitev, ki so bile opravljene na področju gozdarstva. Na področju gozdarstva je najbolj dejaven strojni krožek Gorjan, ki deluje na področju Baške grape in Selške doline.

V povprečju opravijo člani strojnih krožkov letno 16,5 ure/ha. Glavna prednost strojnih krožkov je, da

omogočajo boljšo izkoriščenost kmetijske in gozdarske tehnike in s tem hkrati nudijo možnost dodatnega zasluzka na kmetijah. Stroji, s katerimi člani opravljajo storitve, večinoma pripadajo posameznim kmetijam. Z njimi dela lastnik oz. družinski član, ponekod pa posojajo stroje tudi brez voznika. V strojne krožke se vključujejo tudi nekdanje strojne skupnosti, storitve pa navadno nudi le en član oz. solastnik stroja. V strojnih krožkih delujejo tudi posamezni kmetijski podjetniki, ki opravljajo storitve kot dejavnost. Vse storitve se obračunavajo po ceniku strojnega krožka in se plačujejo v gotovini. Enako velja za storitve z delovno silo (DOLENŠEK 1999 – Zloženka: Strojni krožki v Sloveniji).

Primerna oprema za delo v gozdu je draga, zato je združevanje manjših lastnikov gozdov v prihodnosti edino zagotovilo za kakovostno opravljanje del v gozdovih. Problematični niso le sečnja, spravilo in prevoz temveč tudi učinkovita priprava lesnega kuriva. Združevanje manjših lastnikov gozdov pa je pomembno tudi zaradi možnosti skupnega nastopa na trgu gozdnih lesnih sortimentov.

Zaposleni na kmetijski svetovalni službi in Zvezi strojnih krožkov Slovenije se očitno zavedajo pomena celovitega razvoja kmetij in vse večjega pomena ponovnega uveljavljanja lesnega kuriva na podeželju, saj so 25. 9. 1999 organizirali do sedaj največjo demonstracijo sodobne tehnologije priprave lesnih sekancev v Sloveniji.

* N. P., univ. dipl. inž. gozd., GIS, Večna pot 2, 1000 Ljubljana, SLO

Kako čim bolj učinkovito izrabiti predvsem drobne sortimente in sortimente slabše kakovosti, je pomembno vprašanje tudi za gozdarje. Klasična priprava drv je zamudno in fizično naporno delo, prav tako je zamudno tudi kurjenje, ki pa ne omogoča zelenega udobja bivanja (pogosto nalaganje na peč, ohlajanje stanovanja). Zastarelost obstoječe tehnologije in zamudnost priprave drv sta glavna vzroka, da postaja les neatraktivno kurivo, ki ga tudi na podeželju vse pogosteje nadomeščata kurilno olje in zemeljski plin.

Predstavitve Demo 99 je bila namenjena predvsem demonstraciji sodobne tehnologije priprave lesnega kuriva. Predstavili so se domači proizvajalci sekalnikov (Chromcom in Tehnos) ter tudi nekateri tuji (Pöttinger, Eschelböck in Wilibald). Predstavljeni sekalniki razen Wilibaldovega največjega sekalnika so namenjeni individualni pripravi lesnih sekancev in so narejeni kot traktorski priključki. Največji predstavljeni sekalnik proizvajalca Wilibald je v lasti Cinkarne Celje in je namenjen drobljenju lesa za proizvodnjo komposta, uporaben pa je tudi za izdelavo lesnih sekancev za ogrevanje (strošek dela naj bi znašal 250 DEM/h). Manjši sekalniki so uporabni za izdelavo lesnih sekancev iz vejevine, sečnih ostankov, drobnih lesnih sortimentov ali iz ostankov primarne predelave lesa (krajniki). Vsi predstavljeni sekalniki imajo ročno podajanje, kar je fizično naporno delo. Proizvajalec Eschelböck je predstavil kombinacijo dela z zmogljivšim sekalnikom BIBER 7 in gozdarsko prikolico. Ker se sekanik polni s pomočjo nakladalne naprave, je delo fizično manj naporno in hkrati poteka hitreje. Zmogljivost sekalnika je tudi do 10 m³ lesa na uro, kar pomeni, da lahko lemo zalogo sekancev pripravimo že v nekaj urah. Sekalniki za pripravo lesnih sekancev so sorazmerno dragi (od 1.500.000 do 5.000.000 SIT), zato je njihova uporaba ekonomična le, če so dovolj izkoriščeni, in delovanje v okviru strojnih krožkov to omogoča.

Lesni sekanci omogočajo popolnoma avtomatizirano kurjenje. Udobje bivanja je enaka kot pri uporabi kurilnega olja ali zemeljskega plina. Največji problem pri uvajanju tehnologije na lesne sekance so visoki stroški začetnih investicij (sekalnik, skladišče za lesne sekance, peč s pripadajočo elektroniko). Zaradi visokih stroškov je omenjena tehnologija primerna

predvsem za ogrevanje večjih poslopij (kmečki turizem, večje kmečke hiše, šole, vrtni, večstanovanjska poslopja, občinska poslopja). Za manjše hiše (enodružinske) je ekonomsko bolj primerna sodobna peč na klasična drva. Vendar je pri tem potrebno opozoriti, da sodobne peči na klasična drva zaradi boljših izkoristkov porabijo manj kuriva, s pomočjo akumulatorjev toplote pa je dnevno potrebno le enkratno ali dvakratno polnjenje peči. Problem ostaja le zamudna priprava drv. Na demonstraciji na žalost nismo videli sodobne tehnologije priprave drv ali sodobnih peči na drva. Predstavil se je le eden izmed proizvajalcev peči na lesne sekance (Pesed). Ker se priprava kuriva začne v gozdu, s sečnjo in spravilom, je Zavod za gozdove Slovenije prikazali varno delo z motorno žago. Predstavili pa so tudi sodobne motorne žage (Stihl, Husquarna, Jonsered), vitle za izvlek hlodovine (Tajfun, Uniforest in Sip mobil), gozdarsko prikolico z nakladalno napravo (RM International) ter gozdarski mulčar.

Pomen je priveditvi dal tudi minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Ciril Smrkolj, ki je pozdravil vse prisotne in v kratkem nagovoru opozoril na problem zaraščanja kmetijskih površin ter ponudil biomaso kot alternativo, ki ne onesnažuje. Zagotovil je, da bo Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano v naslednjem letu v proračunu zagotovilo sredstva za spodbujanje čiščenja zaraščajočih kmetijskih površin, in hkrati pozval vse lastnike, da začnejo z deli že v letošnjem letu. Strokovne argumente za pospeševanje rabe lesne biomase v energetske namene je predstavil mag. Mirko Medved z Gozdarskega inštituta Slovenije. Z namenom obveščanja in ozaveščanja javnosti, predvsem pa kmetov in lastnikov gozda, je izšel tudi kmetovalčev priročnik z naslovom Energija iz lesne biomase. V knjižici so primerjalno predstavljeni stroški različnih kuriv, predstavljene so najpomembnejše lastnosti lesa kot kuriva, sodobne peči na drva in lesne sekance ter najpomembnejši podatki o sekalnikih in tehnologiji pridobivanja lesnih sekancev. Vsi, ki jih ta tema zanima, lahko knjižico dobijo na sedežu kmetijske svetovalne službe v Ljubljani. Vse podatke o delovanju in sedežih posameznih strojnih krožkov pa lahko dobite na naslovu: Zveza strojnih krožkov Slovenije, Šnihevska 14, 8000 Nova Mesto, tel: 068/373 05 70.